

De andere paarden blijven in ieder geval bij het gewonde of zieke paard

PECH ONDERWEG, WAT NU?

Ruiters en menbers trekken er in het groene seizoen massaal op uit om van de natuur te genieten. Wat doe je als je paard onderweg ziek of kreupel wordt of gewoon niet meer wil lopen?

TEKST EN FOTO'S MARIANNE SLOET EN HAROLD BROMMER

LAAT WETEN WAAR JE BENT

Zeker als je alleen of met zijn tweeën gaat rijden, is het goed dat iemand weet waar je naartoe gaat. Als je alleen bewusteloos in het bos ligt en je paard komt alleen naar huis, is het belangrijk dat men weet waar je bent. Schrijf op stal bijvoorbeeld even op het mededelingbord welk rondje je van plan bent te rijden of zeg het tegen de eigenaar. Neem je mobiele telefoon mee. Het is verstandig om het telefoonnummer van de stalhouder(s) en de plaatselijke dierenartsen in je telefoon te zetten. Een telefoon met GPS of een goede kaart is handig als je hulpverleners wilt vertellen waar je met je paard precies staat.

M EENEMEN

Zorg dat er altijd een tasje aan je zadel zit met de meest noodzakelijke eerstehulp-artikelen. Aan een hoevenkrabber, een scherp zakmes waar ook een priem aan zit, een stukje stevig touw en een grote maat noodverband kun je veel hebben. Ook zijn er heel dunne maar oersterke noodhalsters. Op langere ritten is het rijden met een dubbele teugel en een extra stijgbeugelriem om de hals altijd handig. Neem ook je telefoon mee.

TETANUSVACCINATIE

Natuurlijk is jouw paard goed gevaccineerd tegen tetanus (klem). Paarden krijgen deze vaccinatie vrijwel altijd tegelijk met influenza. Eenmaal per twee jaar is voor tetanus doorgaans genoeg. Het is verstandig als je zelf ook tegen tetanus bent gevaccineerd. Paarden en mensen kunnen tetanus krijgen wanneer er vuil met de tetanusbacterie of sporen van de tetanusbacterie in een wond terechtkomen (zie ook Paard&Sport november 2013).

PROBLEMEN ONDERWEG

De meest voorkomende problemen bij een paard onderweg zijn: nageltred, spierbevangenheid, koliek en verwondingen. Voor de meeste problemen geldt: blijven waar je bent en hulp naar je toe laten komen. In ieder geval moeten de andere paarden, of ten minste één ander paard, bij het gewonde of zieke paard blijven. Paarden zijn kudde dieren en willen niet alleen achterblijven.

NAGELTRED

De onderkant van de hoof van een paard bestaat uit relatief zacht hooi. Een oude spijker, ijzerdraad of glas kan makkelijk via dit hooi naar binnen prikken. Direct onder het zoolhooi liggen allerlei belangrijke structuren, zoals de aanhechting van de buigpees, de slijmbeurs van de hoefkatrol, het straalbeentje en het hoefgewricht. Het paard zal als er iets scherp in de hoof is gedrongen, doorgaans direct op drie benen lopen. Je moet dus meteen stoppen en afstijgen (en als je met een groep bent, moet dus de hele groep stoppen). Pak het betreffende been op en kijk voorzichtig wat er aan de hand is. Als je niets ziet, maak je de hoof voorzichtig schoon met een hoevenkrabber. Als je een scherp voorwerp ziet zitten dat uitsteekt, verwijder dit dan direct om te voorkomen dat het verder in de hoof dringt. Probeer te onthouden waar het precies zat en vooral ook in welke richting. Dit is belangrijke informatie voor een dierenarts. Bewaar het voorwerp

om het later aan de dierenarts te laten zien. Als het voorwerp niet gemakkelijk te verwijderen is en helemaal in de hoof is binnengedrongen, kan het verstandig zijn het voorwerp te laten zitten en meteen een dierenarts te raadplegen. Is het paard na het verwijderen van het voorwerp weer rad? Dan kun je rustig naar huis stappen. Bel thuis wel direct de dierenarts. Als het paard nog kreupel is, moet het dier met een trailer worden gehaald en direct naar een kliniek worden gebracht voor nader onderzoek. Op een kliniek (en soms ook ter plaatse) is het mogelijk om een röntgenfoto te maken om te zien hoever het voorwerp in de hoof zit.

SPIERBEVANGENHEID

Spierbevangenheid wordt ook wel myopathie genoemd. Er zijn twee vormen: de werkgerelateerde en de weidegerelateerde vorm. De werkgerelateerde vorm, ook wel tuing-up genoemd, treedt op na of tijdens arbeid en wordt naast 'aanleg van het paard' onder meer door een verstoring van de elektrolytenhuishouding veroorzaakt. De weidegerelateerde vorm, ook atypische myopathie of weidemyopathie genoemd, houdt verband met onder andere het eten van toxische bladeren of zaden en treedt doorgaans niet op tijdens arbeid. Spierbevangenheid is altijd een spoedgeval. Er moet direct hulp van een dierenarts worden ingeroepen. De vorm die onderweg soms optreedt, begint meestal met overmatig zweten en niet meer voorwaarts willen. Als je stopt, gaat het paard vaak trillen en soms liggen. Laat het paard waar het is en dek het dier zo nodig toe als het koud is. Probeer het paard rustig te houden en laat de andere paarden er redelijk dicht omheen staan. Als het paard wil liggen, neem het zadel dan af of span het uit. De dierenarts zal het paard een pijnstiller geven en waarschijnlijk een infuus. Pas daarna kan het paard naar de dichtstbijzijnde stal worden vervoerd.

KOLIEK

Een paard met koliek zal niet meer voorwaarts zijn en steeds willen stilstaan om te krabben met de voorbenen of zelfs te gaan liggen. Het is onderweg niet altijd makkelijk om koliek van spierbevangenheid te onderscheiden. Als je twijfelt, is het beter om ter plaatse gewoon te wachten tot een dierenarts is gearriveerd. Als je wat meer ervaring hebt en denkt dat het echt om koliek gaat, kun je ook aan de hand rustig richting dichtstbijzijnde harde weg stappen. Als het een eenvoudige krampkoliek is, knapt het paard soms vanzelf al op. Het is dan wel verstandig even met de eigen dierenarts te overleggen over wat nu verder te doen.

VERWONDING

Paarden lopen de meeste verwondingen onderweg op doordat ze naar elkaar slaan of doordat ze elkaar achter op de benen trappen, meestal in de kootholte of op de kogel. Helaas is dit vaak door 'onoplettendheid' of onvoldoende afstand (kunnen) houden. Voorkomen is beter dan genezen en onderweg in het terrein goed afstand houden (ten minste vijf meter) is dus erg belangrijk.

Kleine verwondingen aan de onderbenen

Direct inladen en naar de kliniek brengen is lang niet altijd de beste keuze

hebben doorgaans veel grotere gevolgen dan grote vleeswonden hoger aan het lichaam. Bij een verwonding dus direct stoppen en goed bekijken wat er aan de hand is. Door ondoordacht verder rijden kan een kleine beenwond waarin vuil door beweging diep doordringt, een groot probleem worden (zie ook Paard&Sport februari 2014).

VRAAG ADVIES

Als onderweg een probleem ontstaat, is direct inladen en naar een paardenkliniek brengen lang niet altijd de beste keuze. Stap bij een probleem direct af en gebruik je telefoon om eerst advies te vragen. Als je weinig ervaring hebt, bel dan eerst de stalhouder of de manege-eigenaar. Als je veel ervaring hebt en het niet vertrouwt, overleg dan direct met jouw dierenarts. Zeker bij spierbevangenheid of diepe verwondingen is direct stoppen en het paard eerst ter plaatse laten behandelen door de dierenarts, vaak levensreddend. Overleg dus eerst voordat je iets doet. U

Marianne Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan is hoogleraar Equine Internal Medicine en Harold Brommer is specialist Chirurgie Paard bij de Universiteitskliniek voor Paarden, Faculteit Diergeneeskunde, Utrecht.
www.diergeneeskunde.nl

Deze zevenjarige Fjord wilde na twintig minuten rijden niet meer verder. Hij ging stijf lopen en overmatig zweten. Het dier had acute spierbevangenheid en had maanden nodig om op te knappen.

Deze acute verwonding net boven de kogel ontstond toen dit paard werd besprongen door een ander paard. In de verwonding zijn de 'blote' pezen te zien en ook de wand van de peesschede is bij de verwonding betrokken.

Nageltred: een metalen voorwerp is heel ver in de hoof gedrongen en heeft veel belangrijke structuren beschadigd.